

ВІННИЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ МИХАЙЛА КОЦЮБИНСЬКОГО

ISSN 2411-2143

*Свідоцтво про державну реєстрацію
друкованого засобу масової інформації
Серія КВ № 8414 від 06.02.2004 р.*

НАУКОВІ ЗАПИСКИ

СЕРІЯ:

ІСТОРІЯ

ВИПУСК XXV

ВІННИЦЯ
2017

УДК 9
ББК 63.3(0)
Н-34

Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Історія. Вип. 25. Збірник наукових праць / За заг. ред. проф. О.А. Мельничука. – Вінниця: ФОП Корзун Д.Ю, 2017. – 442 с.

**Збірник включений до переліку наукових фахових видань, у яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт з історичних наук
(Наказ МОН України №528 від 12.05.2015 р.)**

Видання включено до міжнародної наукометричної бази INDEX COPERNICUS

Статті збірника прирівнюються до публікацій у виданнях України, які включені до міжнародних наукометричних баз відповідно до вимог наказу МОН України від 17.10.2012 р. № 1112 (зі змінами, внесеними наказом МОН України від 03.12.2012 р. №1380)

Рекомендовано до друку Вченою радою Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського (протокол №15 від 23 лютого 2017 р.).

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

О.А. Мельничук – доктор історичних наук, професор (головний редактор);
Ю.А. Зінько – кандидат історичних наук, доцент (заступник головного редактора);
А.В. Войнаровський – кандидат історичних наук, доцент (відповідальний секретар);
С.Д. Гальчак – доктор історичних наук, професор;
В.М. Даниленко – доктор історичних наук, професор, член-кореспондент НАН України;
О.А. Коляструк – доктор історичних наук, професор;
П.М. Кравченко – кандидат історичних наук, доцент;
О.І. Криворучко – кандидат історичних наук, доцент;
Казімеж Латак – доктор габілітований, професор (Польща);
Г.Г. Лазько – доктор історичних наук, професор (Білорусь);
Лех Мруз – доктор габілітований, професор (Польща);
Ю.І. Поп – доктор історичних наук, професор;
О.П. Реснт – доктор історичних наук, професор, член-кореспондент НАН України;
І.М. Романюк – доктор історичних наук, професор;
Ю.С. Степанчук – кандидат історичних наук, доцент.

Адреса редакційної колегії:

21001, м. Вінниця, вул. Острозького, 32, корп. 3, кім. 323. тел. (0432) 26-71-33.
e-mail: naukzapvdpu@meta.ua; <http://www.naukzapvdpu.esy.es>

Відповідальні за випуск: О.А. Мельничук, А.В. Войнаровський.

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Т.В. Кузнець – доктор історичних наук, професор;
К.І. Левчук – доктор історичних наук, професор;
Г.М. Стародубець – доктор історичних наук, професор.

ЗМІСТ

ІСТОРІЯ УКРАЇНИ

Опольська Н. М.

Гене́за творчої діяльності на території України в найдавніші часи 17

Криворучко О. І.

Проблема «болоховців» у дослідженні історії південних
руських земель XIII ст. 22

Лапшин С. А.

Характеристика політичних поглядів Б. Хмельницького та особливості
їх формування 25

Барановська І. Г., Мозгальова Н. Г., Уманська Л. М.

Розвиток музичної освіти України кінця XVII – XVIII ст. 30

Давтян Д. А.

З історії вірменської колонії Старого Криму 34

Стоколос Н. Г., Шеретюк Р. М.

Обставини завершення інкорпорації російською православною церквою
уніатської Холмської єпархії (1875 р.) 38

Кізлова А. А.

«Великоцерковні приставники» в комунікації з відвідувачами Києво-
Печерської Успенської лаври (кінець XVIII – перші десятиліття XX ст.) 47

Гончарова Н. О.

Участь шляхетного стану в справі благодійності в Херсонській губернії ... 53

Громакова Н. Ю.

Вплив еміграції на діяльність польських громадських осередків в
українських теренах упродовж XIX – початку XX ст. 57

Цецик Я. П.

Роль чорносотенців в ускладненні взаємовідносин між польським і
російським населенням Волині на початку XX ст. 62

Хоцянівська І. В.

Леся Мартович крізь виміри часу 66

Маслійчук В. Л.

Проблеми доступу до освіти в Новгород-Сіверській гімназії
першої чверті XIX ст. 74

Білобровець О. М.

Перехід польської суспільної думки в Україні на позиції відновлення
державної незалежності Польщі в роки Першої світової війни 77

Герасимов Т. Ю., Романюк І. М.

Перебіг антиалкогольної кампанії в Києві в період
Першої світової війни (1914 – 1917 рр.) 81

Логінов О. В.

Діяльність Головної Комісії по справах виборів до
Українських Установчих Зборів 86

Ратушняк І. І.

Законодавчі основи реформування місцевих адміністрацій в Україні в добу Гетьманату 1918 р. 91

Білай Ю. В.

Інституційний інструментарій державоохоронних структур білого руху на півдні України (1918 – 1920 рр.) 97

Ліва Н. В.

Два аспекти музично-педагогічної діяльності Б. Л. Яворського 102

Мельничук М. О.

Запобігання інфекційним захворюванням населення УСРР у 1920-х рр. ... 107

Вітенко З. Р.

Профспілки України й міжнародна Червона допомога (1920-х – 1930-х рр. XX ст.) 110

Мартинюк Я. М.

Організаційна структура органів міського самоврядування на Волині в міжвоєнний період 114

Захарчин Н. Г., Шептицька Л. Б.

Пацифікація Львівського повіту у висвітленні офіційного друкованого органу Українського національно-демократичного об'єднання (УНДО) – газети «Діло» 118

Ільницький В. І.

Організація української народної самооборони на теренах Карпатського краю ОУН 122

Кицак Б. В.

Евакуація медичної галузі Української РСР у 1941 р. 128

Силка О. С.

Стан дитячої бездоглядності, сирітства та злочинності в 1942 – 1945 рр. на визволених від окупації територіях України 131

Мазило І. В.

Відбудова й відновлення роботи Придніпровської магістралі в 1943 – 1945 рр. 135

Скіра Ю. Р.

Переховування Фаїни Ляхер монахами та монахинями Студійського Уставу під час Голокосту 138

Романюк Б. І.

Діяльність системи дошкільних дитячих установ в українському селі другої половини 1940-х – першої половини 1950-х рр. 145

Зінько І. Ю.

Конфесійне життя України у повоєнні роки 148

Сушик І. В.

Торф'яний промисел Волині: повоєнний розвиток та сучасний стан галузі 152

Кательницька Л. В.

Вибори до Верховної та місцевих рад народних депутатів УРСР у 1990 р. на Чернігівщині: характерні риси та особливості 156

Левчук К. І.

Зародження сепаратистських структур в Україні (1990-1992 рр.) 161

Гарбарук А. С., Казмірчук О. А.

Полонійна преса в західних областях України (1991–2016 рр.) 164

Пилипенко Т. І.

Проблеми української національної держави в умовах сучасних
цивілізаційних викликів 168

ІСТОРІЯ ПОДІЛЛЯ

Бакалець О. А.

Молдавські монети на подільському ринку другої половини XIV – XV ст.
(за скарбовими джерелами) 174

Кузьмінець Н. П.

Більшовицький наступ на різні релігійні конфесії на Поділлі
на початку 1920-х рр. 181

Войнаровський А. В., Мазур І.В.

Польська громада Поділля 1920-х рр. в умовах більшовицької політики
«коренізації» 186

Стадник О. О.

Ідеологізація навчально-виховного процесу та пропагандистсько-
агітаційна робота партійних структур в освітній галузі у 20-х рр. XX ст.
(на матеріалах Поділля) 191

Гула С. А.

Органи ДПУ УСРР і партійно-радянські структури в здійсненні другого
«воєнно-комуністичного штурму» на Поділлі (1928 – 1930 рр.) 197

Кравченко П. М.

Кадрова політика сталінського режиму в роки голодомору
1932 – 1933 рр. на Поділлі 203

Гальчак С. Д.

Прояви колабораціонізму на Поділлі в роки нацистської окупації краю 209

Кононенко В. В.

Антисемітська політика радянської влади в 1948 – 1953 рр.
(на матеріалах Поділля) 213

Поліщук А. С.

Розвиток аптечної мережі в Україні в 1965 – 1985 рр.
(на прикладі Вінницької та Хмельницької областей) 218

Швець І. Б.

Музична культура Вінниччини в роки незалежності України:
творчий досвід, сучасні тенденції розвитку 223

ЕТНОЛОГІЯ

Гребеньова В. О.

Прізвищевий масив Сосонської волості Вінницького повіту
(на матеріалах Державного архіву Хмельницької області) 228

Батирєва І. М.

Культурно-господарський комплекс селян Східного Поділля
1950 – 1960-х рр. (за матеріалами етнографічних експедицій) 232

Пилипак М. А.

Традиційна культура українців Республіки Башкортостан
(за матеріалами експедицій 2016 р.) 238

Жмуд Н. В.

Культурний ландшафт сучасної Вінниці в контексті антропології
простору (за матеріалами польових студій): спроба аналізу
та окреслення перспектив 241

ВСЕСВІТНЯ ІСТОРІЯ

Ціватий В. Г.

Реформація як складова міжнародних відносин і процесів
інституціоналізації європейської зовнішньої політики та дипломатії доби
раннього Нового часу (XVI-XVIII ст.) 247

Ступко К. В.

Господарське життя поселенців Слов'яносербії та Нової Сербії
у 1751 – 1764 рр. 254

Верецагіна-Білявська О. Є.

Становлення й розвиток passionmusic як відображення релігійних
і мистецьких процесів в європейській культурі 257

Шатковська І. С.

Балетна реформа П. І. Чайковського в музично-історичному
контексті XIX ст. 263

Кравчук О. М.

Погляди Т. Г. Масарика на соціально-економічні основи
чехословацького державотворення 267

Попенко Я. В.

Реалізація ідеї створення «Великої Румунії» в зовнішньополітичній
діяльності Бухаресту впродовж першої чверті XX ст. 275

Садовнік О. В.

Молдавська Автономна Радянська Соціалістична Республіка в складі
УРСР 1924 – 1940 рр.: до питання про історичні передумови виникнення
Придністровського конфлікту 1989 – 1992 рр. 280

Андрущак Р. І.

Теоретичні основи радянської антикатолицької політики 20-х рр. XX ст. ... 284

Мельничук О. А., Мельничук Т. А.

Розвиток соціального страхування в Німеччині у 20-х рр. XX ст. 288

Подобєд О. А.	
Дозвілля переміщених українців повоєнної Німеччини	294
Щигельська Г. О.	
Українські біженці та переміщені особи в контексті імміграційної політики Сполученого Королівства Великої Британії та Північної Ірландії	301
Боблієнко О. П.	
Польська еміграція до Великої Британії після вступу країни до Європейського Союзу (2004 – 2010 рр.)	307
Буглай Н. М.	
Нормативно-правове та інституційне забезпечення співробітництва Польщі з НАТО	311
Мельничук О. Ф.	
Забезпечення якості вищої освіти в Австрії	316
Жмур Є. І.	
Перехід польської економіки від управління людськими ресурсами до управління людським капіталом на зламі ХХ – ХХІ ст.	320
Захарчук В. О.	
Політико-правові умови формування та впровадження системи національної безпеки Республіки Польща на початку ХХІ ст.	324

ДЖЕРЕЛОЗНАВСТВО, ІСТОРІОГРАФІЯ, МЕТОДОЛОГІЯ

Степанчук Ю. С.	
Образ Богдана Хмельницького як військового діяча в матеріалах Всеукраїнської науково-практичної конференції «Пилявецька битва в історії України» (до 360-річчя битви під Пилявцями)	328
Тодосієнко Н. Л.	
Естетичний розвиток особистості в історико-філософській спадщині епохи Просвітництва	333
Очеретяний В. В., Ніколіна І. І.	
Максим Антонович Славинський – популяризатор творчості Т. Г. Шевченка	338
Савчук А. А.	
Селянська реформа 1861 р. в сучасній історіографії	341
Шпак-Косаківська Н. М., Косаківський В. А.	
Східнослов'янські орнаменти як джерело вивчення традиційної культури українців: історіографія питання	347
Нижнікова С. В.	
Єпархіальні жіночі училища України в другій половині ХІХ – на початку ХХ ст. у суспільній думці та історіографії	357
Стопчак М. В.	
Діяльність більшовицької влади по розкладу інтернованої Армії УНР: інтерпретації радянської історіографії	362

Куцик Р. Р.

Брошура як важливий засіб імперської пропаганди на території Київської, Подільської та Волинської губерній у 1914 – 1917 рр. 366

Каросєва Т. Р.

Трансдисциплінарний підхід до вивчення книжкової культури 372

Мурашова О. П.

Соціальна політика радянської влади в Україні в 1920-х рр.: історіографія проблеми 375

Кочкодан В. Р.

Організація жіночих товариств Східної Галичини на сторінках їх періодики (кінця XIX ст. – 1939 р.) 381

Романець Л. М.

Джерела до вивчення повсякденного життя вчительства України повоєнного періоду (друга половина 1940-х – кінець 1950-х рр.) 388

Полек Т. В.

Теоретико-методологічні засади дослідження сільської молоді в пострадянському місті: антропологічний вимір 391

Пунько В. М.

Економічна політика уряду Маргарет Тетчер: історіографія проблеми 397

Нефьодов Д. В.

Розвиток сучасних вітчизняних історіографічних досліджень (на прикладі тематики радянського повоєнного робітництва) 403

Гандзюк В. О.

Особливості висвітлення подій Євромайдану на шпальтах обласної газети «Вінниччина» 409

Чорна Н. М.

Сучасні українсько-польські взаємини: аналіз історіографічних джерел ... 412

Неприцький О. А.

Відображення виходу Великої Британії з ЄС у польських ЗМІ 416

РЕЦЕНЗІЇ

Мельничук О. А., Падалка С. С.

Пам'ятки історії та культури Вінницької області. Вінниця / упоряд.: Ю. А. Зінько, А. М. Подолинний. – Вінниця: ТОВ «Нілан-ЛТД», 2016. – 224, 48, 2 с.: фото, іл. 421

Тучинський В. А.

Польське національне повстання 1830-1831 рр. на Правобережній Україні: від міфів до фактів: кол. монографія/ за ред. І. Кривошеї, Н. Моравця. – К.: КНТ, 2017. – 264 с. 423

Зінько О. В.

Подільський губернський староста Сергій Кисельов (1877 – 1937) у документах епохи / Автори-упорядники: О. М. Кравчук, І. І. Ратушняк, К. В. Завальнюк. – Вінниця: ТОВ «Нілан-ЛТД», 2016. – 282 с. 425

Романюк І. М.

Давидюк Руслана. Українська політична еміграція в Польщі: склад, структура, громадсько-політичні практики на території Волинського воєводства: монографія. – Львів; Рівне: Дятлик М., 2016. – 704 с. **427**

Зінько Ю. А.

Мазур І. В. Губернські міста України: соціально-економічний, суспільно-політичний та етнодемографічний аспекти (перша половина 1920-х років). – Вінниця: ТОВ «Нілан-ЛТД», 2016. – 260 с. **429**

Коляструк О. А.

Андрей Корнев, Владимир Тарасов, Станислав Эллис. «Живи, и умирать не надо!». Творческое наследие Владимира Эллиса и Владимира Одинокова. 1945-1947 гг. (стихи и иллюстрации, созданные в лагере для перемещенных лиц) [Альбом] / под ред. С.В.Эллиса. – Харьков: «Раритеты Украины», 2016. – 112 с.: ил. (Структури повсякденності) **431**

Романюк І. М.

Кононенко В.В. Єврейське населення Поділля (40-і рр. XX ст. – початок XXI ст.): Монографія / В.В. Кононенко. – Вінниця: ТОВ «Нілан-ЛТД», 2017. – 370 с. **434**

Відомості про авторів **436**

CONTENTS

HISTORY OF UKRAINE

Opolska N. M. Genesis of Creative Activity in Ukraine in Ancient Times	17
Kryvoruchko O. I. The Problem of «Bolokhovtsi» in the Study of the Southern Lands History in the XIII-th century	22
Lapshyn S. A. Features of Bogdan Khmelnytsky's Political Views and Peculiarities of their Formation	25
Baranovska I. H. Mozghalova N. H. Umanska L. M. Development of Music Education in Ukraine of late XVII – XVIII centuries	30
Davtyan D. A. From the History of the Armenian Colony of Old Crimea	34
Stokolos N. H., Sheretyuk R. M. Circumstances of Completing the Incorporation of Uniate Chelm Land Eparchy by Russian Orthodox Church (1875)	38
Kizlova A. A. «Keepers of the Great Church» in Communication with the Visitors of Kyiv Pechersk Lavra (late XVIII-th – first decades of XX-th c.)	47
Goncharova N.A. Participation of the Kherson Province Nobility in the Charity Acts	53
Gromakova N. Yu. The Impact of Emigration on the Polish Public Organizations Activities in the Ukrainian Lands in XIX - early XX century	57
Tsetsyk J. P. Role of The Black Hundreds in Complication of Relations between Polish and Russian Population of Volyn in early XX-th century	62
Khotsianivska I. V. Les Martovych through Time	66
Masliychuk V. L. The Problem of Access to Education at Novhorod-Sivers'ky Gymnasium in the first quarter of XIX century	74
Belobrovets O. M. Transition of Polish Public Opinion in Ukraine to the Position of Polish Independence Restoration during World War I.	77
Gerasymov T. Yu., Romanyuk I. M. The Course of Anti-alcoholic Company in Kyiv during the First World War (1914 – 1917)	81
Loginov A. V. Activity of the Main Election Affairs Commission in the Ukrainian Constituent Assembly	86

Ratushnyak I. I.	
Legislative Framework for Local Administrations Reformation in Ukraine of the Hetmanate Period in 1918	91
Bilal Yu. V.	
Institutional Instruments of State Protective Structures of the White Movement in Southern Ukraine (1918-1920)	97
Liva N. V.	
Two Aspects of B. Javorsky's Musical and Pedagogical Activity	102
Melnychuk M. O.	
Prevention of Infectious Diseases among UkrSSR Population in the 1920s. ...	107
Vitenko Z. R.	
Trade Unions of Ukraine and the International Red Help (1920s - 1930ss) ...	110
Martynyuk Ya. M.	
The Organizational Structure of the Municipal Self-governing Bodies in Volyn in the Period between the World Wars	114
Zakharchyn N. H., Sheptytska L. B.	
Pacification of Lviv Region in Media Coverage of the Official Printing Body of the Ukrainian National Democratic Alliance (UNDA) – the Newspaper «Dilo» ...	118
Ilnytskiy V. I.	
Organization of the Ukrainian National Self-defense in the Carpathian area ...	122
Kytsak B. V.	
Evacuation of the Medical Industry from the Ukrainian SSR in 1941	128
Sylka O. S.	
State of Child Neglect, Abandonment and Crime in 1942–1945-s on the Territories of Ukraine Liberated from the Occupation	131
Mazylo I. V.	
Reconstruction and Renovation of Prydniprovsk Highway in 1943–1945	135
Skira Yu. R.	
Sheltering of Faina Lacher by Monks and Nuns of the Studite Rite during the Holocaust	138
Romaniuk B. I.	
Activities of the System of Pre-school Institutions in the Ukrainian Village in the second half of 1940s – first half of 1950s	145
Zinko I. Yu.	
Confessional Life of Ukraine in the Postwar Years	148
Sushyk I.V.	
Peat Industry of Volyn: Post-War development and Current State of the Industry	152
Katelnitska L. V.	
Elections to the Verkhovna Rada and Local Councils of People's Deputies of the UkrSSR in 1990 in Chernihiv Region: Characteristics and Peculiarities	156
Levchuk K. I.	
The Birth of Separatist Structures in Ukraine (1990–1992)	161

Garbaruk A. S., Kazmirchuk O. A.

Polish Newspapers in the Western Regions of Ukraine (1991–2016) 164

Pylypenko T. I.

The Problems of Ukrainian National State in Conditions of
Modern Civilization Challenges 168

HISTORY OF PODILLIA

Bakalets O. A.

Moldova Coins on the Podilsk Market of the Second Half
of the XIV-XV centuries (storerooms sources) 174

Kuzminets N. P.

Bolshevik Attack on Different Religious Denominations in Podillya
in the early 1920-s 181

Voinarovskiy A. V., Mazyr I. V.

Polish Community in Podillya of the 1920-s in Conditions of the Bolshevik
Policy of «Indigenization» 186

Stadnyk O. O.

Ideologization of Educational Process and Propaganda Activities of the Party
Structures in the Education Sector in the 1920-s (on Podillya materials) 191

Hula S. A.

The SPM Authorities of UkrSSR and Soviet Party Structures
in the Implementation of the Second «Military-Communist Assault» in Podillya
(1928–1930) 197

Kravchenko P.M.

Personnel Policies of Stalin's Regime during the Years of Holodomor
1932–33 in Podillya 203

Halchak S. D.

The Signs of Collaborationism in Podillya during Nazi Occupation 209

Kononenko V. V.

Antisemitic Policy of the Soviet Regime in 1948–1953
(based on the materials of Podillya) 213

Polishchuk A.S.

Development of Pharmaceutical Net in Ukraine in 1965–1985
(on the example of Vinnytsya and Khmel`nytskiy regions) 218

Shvets I.B.

Vinnytsia Musical Culture in the years of Ukraine Independence: Creative
Experience, Current Trends 223

ETHNOLOGY

Hrebenova V. O.

The Abundance of Surnames in Sosonska Volost of Vinnytsia District
(based on the materials of the State Archives of Khmelnytskyi Region) **228**

Batyryeva I. M.

Cultural and Economic Complex of the East Podillya Peasants in 1950–1960's
(based on ethnographic expeditions) **232**

Pylypak M. A.

Traditional Culture of the Ukrainians in the Republic of Bashkortostan
(on expeditions materials, 2016) **238**

Zhmud N. V.

Cultural Landscape of Modern City Vinnytsia in the Context of Spatial
Anthropology (on the materials of ethnographic studies):
Analysis and Perspectives **241**

WORLD HISTORY

Tsivatyi V. H.

The Reformation as a Component of International Relations and Processes
of Institutionalization of European Foreign Policy and Diplomacy of the Early
Modern Period (XVI-XVIII centuries) **247**

Stupko K. V.

Economic Life of Slavo-Serbia and New Serbia Settlers in 1751–1764 **254**

Vereshchagina-Biliavska O. Ye.

Establishment and Development of Passionmusic as a Reflection of Religious
and Artistic Processes in European Culture **257**

Shatkovska I.S.

Chaykovskiy's Ballet Reform in Music and Historic Context of the XIX century .. **263**

Kravchuk O. N.

T.G. Masaryk's Views on the Social and Economic Foundations
of the Czechoslovak State-building **267**

Popenko Ya. V.

Realization of the «Greater Romania» Idea in the Foreign Policy Activities
of Bucharest in the First Quarter of the XX century **275**

Sadovnik O. V.

Moldavian Autonomous Soviet Socialist Republic as a Part of the UkrSSR
in 1924-1940: to the Question of Historical Background of the Transnistrian
Conflict in 1989–1992 **280**

Andrushchak R.I.

Theoretical Principles of Soviet Anti-Catholic Policy in the 1920s **284**

Melnychuk O. A., Melnychuk T. A.

Development of Social Insurance in Germany in the 1920s. **288**

Podobied O. A.

Leisure Activities of Displaced Ukrainians in Post War Germany 294

Shchyhelska H. O.

Ukrainian Refugees and Displaced People in the Context of Immigration Policy of the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland 301

Bobliyenko O. P.

Polish Emigration to Great Britain after Acquiring EU Membership (2004–2010) 307

Buglay N. M.

Normatively Legal and Institutional Provision of Poland's Collaboration with NATO 311

Melnychuk O. F.

Quality assurance of higher education in Austria 316

Zhmur Y. I.

Transition of Polish Economy from Human Resources Management to Managing the People Capital at the Turn of the XX–XXI century 320

Zakharchuk V. O.

The Political-Legal Basis for the Formation and Implementation of the National Security Strategy in the Republic of Poland at the Beginning of the XXI century. 324

SOURCE STUDIES, HISTORIOGRAPHY, METHODOLOGY

Stepanchuk Yu. S.

Image of Bohdan Khmelnytsky as a Military Figure in the Materials of All-Ukrainian Scientific-Practical Conference «The Battle of Pylyavtsi in the History of Ukraine» (to the 360-anniversary of the battle of Pyliavtsi) 328

Todosiyenko N. L.

Aesthetic Development of an Individual in the Historical and Philosophical Heritage of the Enlightenment 333

Ocheretianyi V. V., Nikolina I. I.

Maxim Slavynskyi as Popularizator of Taras Shevchenko's Creative Heritage .. 338

Savchuk A. A.

Emancipation Reform 1861 in the Modern Historiography 341

Shpak-Kosakivska N. M., Kosakivskyi V. A.

East Slavic Ornaments as a Source of Study of the Traditional Culture of Ukrainians: Historiography of the Topic 347

Nyzhnikova S. V.

Eparchial Women's Schools of Ukraine in the Second Half of the XIX – early XX centuries in Social Thought and Historiography 357

Stopchak M.V.

Activities of the Soviet Government on Disintegration of Interned UNR Army: Interpretation of Soviet Historiography 362

Kutsyk R. R.

Brochure as an Important Means of Imperial Propaganda on the Territory of Kyiv, Podillya and Volyn Governorates in 1914–1917 366

Karoyeva T. R. On transdisciplinary approach to the study of book culture	372
Murashova O. P. Social Policy of Soviet Government in Ukraine in 1920-s: Historiography of the Problem	375
Kochkodan V. R. Organization of Eastern Galicia Women's Associations on the Pages of their Periodicals (end XIX century – 1939)	381
Romanets L. M. Sources for Research on Everyday Life of Teachers in Ukraine in post-war period (second half of 1940-s - the end of 1950-s)	388
Polek T. V. Theoretical and Methodological Basis of the Rural Youth's Study in Post-Soviet City: Anthropological Dimension	391
Punko V. M. Economic Policy of Margaret Thatcher's Government: Historiography of the Problem	397
Nefyodov D. V. Development of Modern National Historiographical Research (on the example of the Soviet postwar working class)	403
Handziuk V. A. Features of Euromaidan Coverage on the Pages of the Regional Newspaper «Vinnychchyna»	409
Chorna N. N. Modern Ukrainian-Polish Relations: Historiographical Sources Analysis	412
Neprytskyi O. A. Reflection of Great Britain's Exit from the EU in Polish Media	416

REVIEWS

Melnychuk O. A., Padalka S. S. Historical and Cultural Monuments of Vinnytsia Region. Vinnytsia / Compiled by J.A. Zinko, A.M. Podolynnyj. - Ball: LLC «Nilan-Ltd», 2016. – 224 p.: photo, il.	421
Tuchinsky V. A. Polish National Uprising of 1830–1831 in Right-Bank Ukraine: from Myths to Facts: col. monograph / ed. I. Krivoshyi, N. Moravets. - K.: CST, 2017. - 264 p.	423
Zinko O. V. Podillya Provincial Elder Sergey Kiselyov (1877–1937) in the Documents of the Epoch / Authors: O.N. Kravchuk I.I. Ratushniak, K.V.Zavalnyuk - Ball: LLC«Nilan-Ltd», 2016. – 282 p.	425
Romaniuk I. M. Davydiuk Ruslana. Ukrainian Political Emigration in Poland: Staff, Structure, Social and Political Practices in the Volyn Province. – Lviv-Rivne: Dyatlyk M., 2016. – 704 p.	427

Zinko Yu. A.

Mazur I. V. Provincial Cities of Ukraine: Economic, Social, Political and Ethno-demographic aspects (first half of 1920). - Vinnytsia: «Nilan-LTD», 2016. – 260 s. **429**

Kolyastruk O. A.

Book Review: Andrey Kornev, Vladimir Tarasov, Stanislav Ellis. «Live, no need to die!». Creative Legacy of Vladimir Ellis and Vladimir Odinson. 1945–1947. (Poems and illustrations created in the camps for displaced persons) [Album] / ed. S.V. Ellis. – Kharkov: «Rarytety Ukrainy», 2016. – 112 p.: illustrations. (The structures of everyday life) **431**

Romaniuk I. M.

Kononenko V.V. The Jewish population of Podillya (40-ies XX century – early XXI century): Monograph / V.V. Kononenko. – Vinnytsia: TOV «Nilan-LTD», 2017. – 370 p. **434**

About the Authors **436**

9. Замятин Л. Тэтчеризм // Международная жизнь. – 1989. - №7. – с.53-63.
10. Ломакин В.К. Британия в мировой экономике: учебное пособие для студентов вузов. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2010. – 407 с.
11. Ломакин В.К. Внешнеэкономическая политика Британии: монография. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2004. – 287 с.
12. Ковальчук В.М. Світова економіка: її історія та дослідники. Навчальний посібник. – К.: Центр учбової літератури, 2014. – 632 с.
13. Чужиков В.І. Економіка зарубіжних країн: навчальний посібник. – К.: КНЕУ. 2005. – 308 с.
14. Перегудов С.П., Терентьев А.А. Самая влиятельная женщина. «Железная леди» Маргарет Тэтчер. – Москва: Яуза: Эксмо, 2014. – 384 с.
15. Великобритания: эпоха реформ /Под ред. Ал.А.Громыко. – М.: Издательство «Весь мир», 2007.–536 с.
16. Іваницька О.П. Новітня історія країн Європи та Америки (1945 – 2013): навчальний посібник. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2014. – 1056 с.
17. Студенцов В. Б. «Приватизация» по-английски: как это делают неоконсерваторы // Социологические исследования. – 1993. - №4. – с.116-126.
18. Трубайчук А.Ф., Черевко О.С. Особливості соціально-економічної політики британських консерваторів у 1979-1990 рр. // Український історичний журнал. – 1999. - №2. – с. 125 – 133.
19. Трубайчук А.Ф., Черевко О.С. Особливості соціально-економічної політики британських консерваторів у 1979-1990 рр. // Український історичний журнал. – 1999. - №3. – с. 88 – 96.
20. Политические сдвиги в странах Запада (конец 70-х – 80-ые годы). – М.: Наука, 1989. – 248 с.
21. Попов В.И. Маргарет Тетчер: человек и политик (взгляд советского дипломата) – М.: Прогресс, 1991. – 440 с.

Punko V. M. Economic Policy of Margaret Thatcher's Government: Historiography of the Problem

The paper systemizes and analyzes the main groups of historiographical sources on the theoretical and practical grounds of Neo-Conservatism, its British model of «Thatcherism» in the field of economic policy, methods, instruments and results of Margaret Thatcher government's implementation of the economic strategy. The prospects for further research of the topic are considered.

Keywords: historiography, Neo-Conservatism, Thatcherism, monetarism, Margaret Thatcher, privatization, «democratic ownership», inflation, denationalization, taxation, public expenditure.

Пунько В.М. Экономическая политика правительства Маргарет Тэтчер: историография проблемы

В статье систематизируются и анализируются историографические источники о теоретических и практических основах неоконсерватизма, его британской модели «тетчэризма» в сфере экономической политики правительства Маргарет Тэтчер, ее методы, инструменты и результаты и последующие перспективы изучения проблемы.

Ключевые слова: историография, неоконсерватизм, тетчэризм, монетаризм, Маргарет Тэтчер, приватизация, «демократия собственников», инфляция, денационализация, налогообложение, государственные расходы.

Статтю подано до редколегії 21.10.2016 р.

УДК 930.1 (477) »1946/1965«

Д. В. Нефьодов

**РОЗВИТОК СУЧАСНИХ ВІТЧИЗНЯНИХ ІСТОРІОГРАФІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ
(НА ПРИКЛАДІ ТЕМАТИКИ РАДЯНСЬКОГО ПОВОЄННОГО РОБІТНИЦТВА)**

у статті досліджується стан наукової розробки теми «Історіографія робітництва УРСР повоєнного двадцятиріччя (1946–1965 рр.)» в сучасній вітчизняній історіографічній науці. Автор приходить до висновків, що новітня історіографічна ситуація характеризується критичним переосмисленням стану всієї радянської історіографії в цілому і робітничого класу УРСР зокрема. Значно розкріпалилися умови роботи дослідників, чому в певній мірі сприяє методологічний плюралізм, часткове відкриття архівів, демократизація науки. Однак в той же час констатується значне зниження інтересу до підведення історіографічних підсумків в межах певних періодів, до історіографічного дослідження робітничого класу УРСР в цілому і повоєнного двадцятиріччя зокрема.

Ключові слова: УРСР, робітничий клас, повоєнна відбудова, історіографія, методологія

Історична наука завжди уважно вивчала і вивчає свою історію, процеси, які відбуваються на її теренах, динаміку наукових досліджень різноманітних конкретно-історичних проблем, діяльність відповідних наукових установ, а також намагається осмислити й усвідомити своє місце в ієрархії гуманітарних наук, суспільно-політичному та громадському житті. У сучасний період українська історіографія перебуває на шляху критичного переосмислення своїх надбань, перегляду застарілих оцінок і трактувань, успадкованих від тоталітарної доби, а також пошуку відповідей на нові виклики, що їх висуває трансформація українського суспільства. У зв'язку з цим підвищується роль проблемної історіографії. Нові суспільно-політичні умови характеризуються переглядом багатьох концептуальних положень радянської історіографії разом з активним науковим пошуком історичної правди. Для того, щоб він здійснювався активно і ефективно, потрібні історіографічні праці, які покликані вивести історичну думку на новий рівень узагальнень, надати змогу визначитися та звернутися до створення об'єктивних науково обґрунтованих конкретно-історичних праць. Аналітичного осмислення потребує весь дослідницький процес та його результати, що і є важливим завданням історіографії як спеціальної галузі історичної науки, яка не лише аналізує надбання попередників, але й продукує нові знання, зокрема, спираючись на дослідження міждисциплінарного характеру та суміжних галузей знань.

Осмислення радянського історичного досвіду викликає гострі дискусії серед професійних істориків, фахівців у галузі суміжних гуманітарних дисциплін, громадськості. Ставлення до радянського періоду історії і його ключовим етапам, таким як 1946-1965 рр., визначається суспільно-політичною ситуацією, в якій знаходиться сучасне українське суспільство, тим, який шлях вирішення назрілих проблем воно вибирає.

Набуття українською історичною наукою незалежності слідом за незалежністю державною, надало можливість переосмислити історіографічний процес всієї попередньої епохи. В той же час констатуємо факт того, що на сьогоднішні не вироблено стрункої системи положень, які давали б відповідь на питання про сутність процесу наукового вивчення історії робітничого класу УРСР повоєнного двадцятиріччя, тобто немає того, що називається «наукова концепція» проблеми.

Метою статі є дослідити стан наукової розробки теми «Історіографія робітництва УРСР повоєнного двадцятиріччя» в сучасній вітчизняній історичній науці.

Однією з найважливіших узагальнюючих історіографічних праць новітньої доби є монографія (і докторська дисертація) В. Яремчука [1]. Історіограф зробив вдалу спробу дослідити дискурси українських радянських істориків на розлозі соціокультурному тлі, що дало підстави для умовиводів не лише щодо їхнього змісту, але й самої природи української радянської історичної науки. Дослідник встановив чіткий взаємозв'язок між політичним курсом режиму та його історичною політикою в УРСР. У контексті партійно-державного бачення історії України як фактору історичних досліджень в УРСР розглянув також «зовнішній» для української радянської історіографії чинник – вплив загальносоюзного історіографічного процесу на формування уявлень про українське минуле. Велику увагу науковець приділив системі організації та наукових комунікацій в українській історичній науці середини 50-х – середини 80-х рр., важливого значення надав осмисленню умов індивідуальної творчості істориків в УРСР, довів політичний вплив на процес зображення української історії особистої, політичної та національно-культурної ідентифікації українських радянських істориків [1, с. 13–14]. Цінності монографії додає авторська періодизація української радянської історіографії історії України післясталінської доби. До першого періоду науковець відніс 1953–1956 рр. – оформлення офіційного канону на тлі перших зрушень «відлиги»; 1956–1972 рр. – «відлига», «українізація», засудження культу особи Й. Сталіна (з мікрореакцією кінця 50-х – початку 60-х рр. і згоранням критики культу з кінця 60-х рр.); 1972–1987 рр. – реанімація російськоцентричної моделі історії України і часткова реабілітація сталінщини. В. Яремчук прийшов до висновків, що головну роль в українській радянській історіографії відігравало владне бачення минулого, яке утверджувалося і підтримувалося примусовими методами, акцентовано виділив 1972 р., відколи історики УРСР повністю усунуті від прийняття рішень щодо того, як тлумачити минуле. Попри різні для різних відтінків періоду 1953–1987 рр. підходи до окремих питань, історіописання історії України залишалося незмінно російськоцентричною «історією переможців» [1, с. 476].

Важливого значення для переосмислення теоретико-методологічних основ історіографічного проблемного студіювання, зокрема, і в контексті досліджуваної проблеми, мають праці А. та В. Коцурів [2], Я. Калакури [3; 4], Л. Зашкільняка [5], Я. Грицака [6], О. Реєнта [7], Л. Тарана [8], В. Головка [9], В. Гончаревського [10], В. Бондара [11], Т. Попової [12], К. Гломозди [13], А. Атаманенко [14].

Розлогі оцінки українській радянській історіографії подані на всеукраїнському науково-методологічному семінарі [15] та міжнародній науковій конференції «Світло й тіні українського радянського історіописання» [16]. З огляду на нашу проблематику особливо цінними є умовиводи І. Колесник. Важливою ознакою сучасної історіографічної ситуації дослідниця вважає формування нового стилю історичного мислення, для якого характерна зосередженість на історіографічних практиках, диверсифікація дисципліни, розмаїття методологій, науковий прагматизм, деідеологізація науки [15, с. 27].

Сучасний доробок в царині історії історичної науки поповнився також рядом досліджень, які простежують розвиток української радянської історіографії. Їх різні аспекти, тотожні з предметом нашого дослідження, містяться в публікаціях М. Ковалю [17; 18], Н. Завалко [19], О. Кондратенка [20], Т. Гуменюк [21; 22], В. Юрченка [23].

Важливим здобутком сучасного вітчизняного джерелознавства (в історіографічному ключі) стала публікація документальних джерел з історії функціонування головної академічної артерії вітчизняної науки – Інституту історії України НАН України за радянських часів [24; 25].

Визначенню періодів розвитку української діаспорної історіографії та їх комплексній характеристиці, а також оцінці умов дослідницької праці та інтелектуального оточення присвячені ґрунтовні історіографічні розвідки О. Яся [26; 27]. Діяльність українських історичних інституцій в Канаді в другій половині 40-х – на початку 90-х рр. розкривається в дисертаційному дослідженні Н. Гриньох [28]. Розкриття в англomовній історіографії проблем соціальної історії України другої половини 40-х – середини 60-х рр. ХХ ст. відображено в дисертації Н. Лаас [29].

Серед проблемних історіографічних досліджень, безпосередньо тотожних з нашою тематикою, особливу увагу привертає дисертаційна робота В. Павленка [30], захищена в першій половині 90-х рр. Не дивлячись на історико-партійний характер, в роботі об'єктивно відображений стан історіографічної розробки культурно-технічного рівня робітництва УРСР. Автор зробив спробу осмислити причини, що вплинули на якісний стан досліджень з цієї проблеми. Дослідник приходить до висновків, що панування командно-адміністративної системи і відсутність демократичних засад в радянському науковому співтоваристві, застійні процеси, негативні тенденції, які проявилися в соціально-економічному і політичному житті негативно позначилися на розвитку історичної науки, сприяли появі однотипних, заангажованих робіт, що не відображали об'єктивного стану справ. Замість надання рекомендацій щодо найбільш актуальних тем для конкретно-історичних досліджень, багато історіографів самі повторювали їх постулати, часто потрапляючи під вплив антинаукових поглядів і ідей окремих авторів конкретно-історичних робіт [30, с. 5].

Дослідженню відображення в історичній літературі 60-х – 90-х рр. основних напрямів історії трудових колективів та громадських об'єднань промислових підприємств УРСР присвячена дисертація П. Касперовича [31]. Розвідка О. Додонова [32] дає панорамне бачення періодизації історії радянського робітництва як в конкретно-історичній, так і в історіографічній площинах. Цікавими є умовиводи науковця стосовно новітнього періоду вивчення робітничого класу, який почався з розпадом Радянського Союзу в грудні 1991 р. Як зазначає історик, опинившись у принципово іншій громадсько-політичній ситуації, суспільствознавці стали рідше звертатися у своїх дослідженнях до проблем історії робітництва. Під впливом політичної кон'юнктури у самосвідомості деяких дослідників відбувся поворот до різко негативних оцінок попереднього досвіду його розвитку. Подекуди є намагання прибрати з термінологічного інструментарію саму дефініцію «робітничий клас» [32, с. 71]. Виваженими та об'єктивними оцінками радянської історіографії західної радянології щодо ролі і політичної активності робітництва характеризується інша розвідка О. Додонова [33]. Висвітлюючи основні положення зарубіжних дослідників з проблем політичної діяльності радянського робітництва, дослідник зазначив, що в умовах «холодної війни» представники західної історіографії не тільки консервативного, але й ліберального напрямів йшли у фарватері соціальних замовлень власного політичного істеблішменту на протидію розвитку власних робітничих рухів. Водночас дотримуючись принципу непримиренності буржуазної і пролетарської ідеологій, радянські суспільствознавці намагалися розкритикувати фактично всі положення західних політологів, у тому числі позитивні [33, с. 18]. Водночас історіограф вказав на явно негативну й діаметрально протилежну тенденцію, яка з'явилась у період перебудови – припинення критики радянськими історіографами навіть явно помилкових поглядів зарубіжних фахівців, «відкриття усіх «вікон» і «дверей» для відвертого втручання західних ідеологів у внутрішні справи суспільства» [33, с. 20].

У статті О. Сургай висвітлено деякі проблеми дослідження історії професійно-технічної освіти в 20–50-ті рр. [34]. Про стан наукової розробки проблеми реформування управління промисловістю 1957 р. в сучасній історіографії йдеться в публікації Ж. Кукурузи [35], висвітленню сучасної вітчизняної історіографії повоєнної відбудови УРСР в 1945–1950 рр. присвячена розвідка Д. Іванова [36], в якій проаналізовані основні методологічні засади та

розглянуті основні напрями наукових пошуків дослідників, які характеризуються соціальною спрямованістю тематики.

В останнє десятиріччя відбувається певне пожвавлення проблемного історіографічного опрацювання історії України радянської доби. Особливо слід виділити дисертацію Ю. Лаєвської [37], присвячену з'ясуванню ступеня вивчення перетворень в економіці УРСР за доби М. Хрущова (1953–1964 рр.), зокрема, руху за комуністичну працю та реформ децентралізації управління промисловістю. Як підкреслює дослідниця, радянська історіографія не спромоглася неупереджено, глибоко та всебічно висвітлити та оцінити економічні процеси в УРСР, а проблематика руху за комуністичну працю стала найбільш заідеологізованою ділянкою наукової розробки хрущовських реформ [37, с. 179]. Але така загальна теза у той же час не може перекреслити доробок декількох поколінь вітчизняних істориків. За оцінкою Ю. Лаєвської, лише зі здобуттям Україною незалежності відбувається неупереджене опанування історії країни, інтенсифікується процес деідеологізації суспільствознавчих наук.

Історіографічному змалюванню суспільно-політичних процесів в УРСР в другій половині 40-х – першій половині 60-х рр. присвячені ґрунтовні наукові пошуки Ю. Ніколайця, результатом яких стала докторська дисертація [38], монографія [39] та цілий ряд публікацій. Як одна з ключових компонент глибоко досліджена суспільно-політична активність робітництва. На нашу думку, історіографічний доробок Ю. Ніколайця на сьогодні є вершиною вітчизняної проблемної історіографії із питань, тотожних з нашим. Лише об'єктивні причини (мета охопити суспільно-політичні процеси усіх соціальних груп та зосередження та одному факторі) призвели до того, що наукові пошуки Ю. Ніколайця опосередковано стосуються предмету нашого дослідження.

Окремі аспекти історіографії проблеми знайшли своє відображення в дисертаційних дослідженнях І. Мищака [40], Л. Ведмідь [41], Н. Брехунець [42].

Загальним недоліком сучасних вітчизняних історіографічних дисертацій є майже стовідсоткова відсутність аналізу робіт західноєвропейських та північноамериканських дослідників як історіографічних джерел. Як правило, джерельною базою виступає виключно вітчизняний радянський та сучасний український наратив. У деяких випадках додається діаспорна історіографія. Така часткова джерельна база не може гарантувати комплексного охоплення проблеми.

Таким чином, в сучасній вітчизняній історичній науці є цілий ряд нових публікацій по методології і методиці історіографічних досліджень. У них поставлені не тільки історіософські та теоретичні проблеми перебудови історичної науки, а й визначені нові підходи до ряду питань. Новітня історіографічна ситуація характеризується критичним переосмисленням стану всієї радянської історіографії в цілому і робітничого класу УРСР зокрема. Значно розкріпачилися умови роботи дослідників, чому в певній мірі сприяє методологічний плюралізм, часткове відкриття архівів, демократизація науки. Однак одночасно констатуємо значне зниження інтересу до підведення історіографічних підсумків у межах певних періодів, до історіографічного дослідження робітничого класу УРСР в цілому і в повоєнне двадцятиріччя зокрема. Таким чином, на сьогоднішні не вироблено стрункої системи положень, які давали б відповідь на питання про сутність процесу наукового вивчення історії робітничого класу УРСР повоєнного двадцятиріччя, тобто немає того, що називається «наукова концепція» проблеми.

Проведений аналіз історіографічної літератури ще раз доводить актуальність та затребуваність історіографічної розробки історії робітничого класу УРСР в повоєнне двадцятиріччя.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА:

1. Яремчук В. Минуле України в історичній науці УРСР післясталінської доби / Віталій Яремчук. – Острог: Вид-во Нац. ун-ту «Острозька академія», 2009. – 526 с.
2. Історіографія історії України: Курс лекцій / Коцур В. П., Коцур А. П. – Чернівці: Золоті литаври, 1999. – 520 с.
3. Калакура Я. С. Українська історіографія: Курс лекцій / Я. С. Калакура. – К.: Генеза, 2004. – 496 с.
4. Калакура Я. Цивілізаційні орієнтири новітньої української історіографії / Ярослав Калакура // Історіографічні дослідження в Україні / Гол. редкол. В. А. Смолій; відп. ред. О. А. Удод. – К.: НАН України. Ін-т історії України, 2014. – Вип. 24. – С. 23–37.
5. Зашкільняк Л. Історична пам'ять та історіографія як дослідницьке поле для інтелектуальної історії / Леонід Зашкільняк // Confraternitas. Ювілейний збірник на пошану Ярослава Ісаєвича / Відп. ред. М. Крикун. – Львів, 2006-2007 (Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність. Збірник наук. праць. Вип. 15 / Ін-т українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України). – С. 855–862.
6. Грицак Я. Українська історіографія. 1991 – 2001: Десятиліття змін / Ярослав Грицак // Україна модерна. – К.; Львів, 2005. – Ч. 9. – С. 43–68.

7. Реєнт О. П. Сучасна історична наука в Україні: шляхи поступу / О. П. Реєнт // Укр. іст. журн. – 1999. – №3. – С. 3–22.
8. Таран Л. В. Провідні тенденції світової історіографії в XX ст. та проблема кризи сучасної історичної науки / Л. В. Таран // Укр. іст. журн. – 1998. – №5. – С. 30–39; 1999. – №1. – С. 85–91.
9. Головка В. В. Криза сучасної української історичної науки: теоретичний та історіографічний контекст: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. іст. наук: спец. 07.00.06 «Історіографія, джерелознавство та спеціальні історичні дисципліни» / В. В. Головка. – Дніпропетровськ, 2000. – 19 с.
10. Гончаревський В. Е. Цивілізаційний підхід в сучасній українській історіографії (1991–2009): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. іст. наук: спец. 07.00.06 «Історіографія, джерелознавство та спеціальні історичні дисципліни» / В. Е. Гончаревський. – К., 2010. – 16 с.
11. Бондар В. Сучасна українська історіографія: підсумки і виклики / Вадим Бондар // Історіографічні дослідження в Україні / Гол. редкол. В. А. Смолій; відп. ред. О. А. Удод. – К.: НАН України. Ін-т історії України, 2014. – Вип. 25. – С. 95–113.
12. Попова Т. Историография сегодня: три штриха к резюме к проблеме институционального кризиса / Татьяна Попова // Історіографічні дослідження в Україні / Гол. редколегії В. А. Смолій; відп. ред. О. А. Удод. – К.: НАН України. Ін-т історії України, 2008. – Вип. 19. – С. 42–72.
13. Гломозда К. Сучасні погляди на проблему переосмислення історичного минулого / Костянтин Гломозда // Confraternitas. Ювілейний збірник на пошану Ярослава Ісаєвича / Відп. ред. М. Крикун. – Львів, 2006-2007 (Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність. Збірник наук. праць. Вип. 15 / Ін-т українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України). – С. 842–854.
14. Атаманенко А. Є. Українська історіографія в біполярному світі / А. Є. Атаманенко // Наукові праці історичного факультету Запорізького національного університету. – Запоріжжя: ЗНУ, 2013. – Вип. XXXVI. – С. 297–304.
15. Сучасна українська історіографія: проблеми методології та термінології: матеріали Всеукраїнського науково-методологічного семінару (Київ, 17 червня 2004 р.) / Наук. ред. Касьянов Г. В. – К.: Ін-т історії України НАН України, 2005. – 107 с.
16. Світло й тіні українського радянського історіописання: Матеріали міжнародної наукової конференції (Київ, 22-23 травня 2013 р.) / за ред. В. А. Смолія. – К.: Ін-т історії України НАН України, 2015. – 212 с.
17. Коваль М. В. Інститут історії України НАН України: перше двадцятиліття (1936–1956 рр.) / М. В. Коваль, О. С. Рубльов // Укр. іст. журн. – 1996. – № 6. – С. 50–68.
18. Коваль М. В. Політика проти історії: українська історична наука в другій світовій війні й перші повоєнні роки / М. В. Коваль // Укр. іст. журн. – 2002. – №1. – С. 3–26.
19. Завалко Н. Діяльність інституту історії в 1947 р. в контексті репресивних заходів тоталітарної сталінської політики / Наталія Завалко // Український історичний збірник. – Вип. 12. – 2009. – С. 201–206.
20. Кондратенко О. Передумови створення та підготовка «Короткого курсу історії УРСР» / Олег Кондратенко // Український історичний збірник. – Вип. 12. – 2009. – С. 194–200.
21. Гуменюк Т. Політико-ідеологічні чинники та історична наука в західних областях України (друга половина 40 – кінець 50-х років XX ст.) / Тетяна Гуменюк // Мандрівець. – 2011. – №5. – С. 63–68.
22. Гуменюк Т. Дослідження суспільно-політичних процесів на українських землях науковцями західних областей УРСР (друга половина 1940-х – кінець 1980-х рр. XX ст.): сучасна українська історіографія / Тетяна Гуменюк // Схід. – 2014. – №1(127). – С. 120–129.
23. Юрченко В. Основні ідеологічні тенденції розвитку історичної науки УРСР в 70-х на початку 80-х років XX століття / Володимир Юрченко // Мандрівець. – 2013. – №4. – С. 58–62.
24. У лещатах тоталітаризму: Перше двадцятиріччя Інституту історії України НАН України (1936–1956 рр.): Збірник документів і матеріалів: У 2-х частинах / Ін-т історії України НАН України; ЦДАГО України; Упоряд.: р. Я. Пиріг (керівник), Т. Т. Гриценко, В. М. Мазур, О. С. Рубльов; Відп. ред. В. А. Смолій. – К.: Ін-т історії України НАН України, 1996. – Ч. II. – 247 с.
25. Інститут історії України НАН України: Друге двадцятиріччя (1957–1977): Документи і матеріали / Ін-т історії України НАН України; Упоряд. О. С. Рубльов; Відп. ред. акад. НАН України В. А. Смолій. – К.: Ін-т історії України НАН України, 2007. – 464 с.
26. Ясь О. Українська зарубіжна історіографія 1945–1991 рр.: проблема поколінь та організація дослідницької праці / Олексій Ясь // Спеціальні історичні дисципліни: питання теорії та методики [Число 5] / Історіографічні дослідження в Україні [Вип. 10]: Збірка наукових праць

- на пошану академіка НАН України В. А. Смолія: У 2 ч. / Відп. ред. М. Ф. Дмитрієнко, Ю. А. Пінчук. – К.: НАН України. Ін-т історії України, 2000. – Ч. 2. – С. 352–391.
27. Ясь О. Українська зарубіжна історіографія 1945–1991 рр. у світлі рефлексій її репрезентантів / О. Ясь // Ейдос. Альманах теорії та історії. – Вип. 1. – К.: Ін-т історії України НАН України, 2005. – С. 333–357.
28. Гриньох Н. В. Українські науково-історичні центри в Канаді в 50–80-х роках ХХ століття: основні напрями діяльності: дис. ... кандидата іст. наук: 07.00.06 / Гриньох Наталія Василівна. – Львів, 2007. – 241 с.
29. Лаас Н. О. Проблеми соціальної історії України другої половини 40-х – середини 60-х рр. ХХ ст. в англомовній історіографії: дис. ... кандидата іст. наук: 07.00.06 / Лаас Наталія Олександрівна. – К., 2009. – 245 с.
30. Павленко В. М. Формирование культурно-технического уровня рабочего класса (из практики работы Компартии Украины в 60-е – 80-е гг.): историография: автореф. дис. на соискание уч. степени канд. ист. наук: спец. 07.00.01 «История общественных движений и политических партий» / В. М. Павленко. – К., 1991. – 24 с.
31. Касперович П. М. Трудові колективи та громадські об'єднання промислових підприємств України: питання історіографії у 1960 – 1990-му роках: дис. ... кандидата іст. наук: 07.00.06 / Касперович Павло Миколайович. – Дніпропетровськ, 1996. – 211 с.
32. Додонов О. Ф. Нове бачення періодизації історії радянського робітничого класу і його історіографії / О. Ф. Додонов // Культурологічний вісник: Науково-теоретичний щорічник Нижньої Наддніпрянщини. – Вип. 8. – Запоріжжя: Просвіта, 2002. – С. 67–74.
33. Додонов О. Ф. Радянська історіографія про судження західних дослідників з питань ролі і політичної діяльності робітничого класу у 60–80-і роки ХХ ст. / О. Ф. Додонов // Культурологічний вісник: Науково-теоретичний щорічник Нижньої Наддніпрянщини. – Вип. 10. – Запоріжжя: Просвіта, 2003. – С. 18–20.
34. Сургай О. Підготовка кваліфікованих робітничих кадрів у закладах професійно-технічної освіти України у 20-50-і роки ХХ століття (історіографія проблеми) / О. Сургай // Вісн. Історія / Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – 2006. – Вип. 85 – 86. – С. 49–52.
35. Кукуруза Ж. Б. Питання децентралізації управління промисловістю (1957 р.) в сучасній історіографії / Ж. Б. Кукуруза // Наукові праці. Історія: науково-методичний журнал. – Миколаїв: Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2001. – Вип. 108. – Т. 121. – С. 105–109.
36. Іванов Д. А. Сучасна вітчизняна історіографія повоєнної відбудови України (1945–1950 рр.): стан висвітлення проблеми / Д. А. Іванов // Наук. праці ЧДУ імені Петра Могили. Сер.: Історія. – 2011. – Т. 147, Вип. 134. – С. 102–104.
37. Лаєвська Ю. В. Перетворення в економіці України в 1953–1964 рр.: історіографія проблеми: дис. ... кандидата іст. наук: 07.00.06 / Лаєвська Юлія Віталіївна. – Донецьк, 2008. – 218 с.
38. Ніколаєць Ю. О. Суспільно-політичні процеси в УРСР другої половини 1940-х – першої половини 1960-х років: українська історіографія: дис. ... доктора іст. наук: 07.00.06 / Ніколаєць Юрій Олексійович. – К., 2008. – 481 с.
39. Ніколаєць Ю. О. Суспільно-політичні процеси в УРСР другої половини 1940-х – першої половини 1960-х років. Українська історіографія / Ю. О. Ніколаєць. – Вінниця: Інфракон, Інфракон-І, 2007. – 360 с.
40. Мишак І. М. Історіографія інкорпорації та радянізації західноукраїнських земель (1939 – 2010 рр.): дис. ... доктора іст. наук: 07.00.06 / Мишак Іван Миколайович. – К., 2010. – 458 с.
41. Ведмідь Л. А. Історіографія опозиційного руху в Україні другої половини 50-х – середини 80-х років ХХ століття: дис. ... кандидата іст. наук: 07.00.06 / Ведмідь Людмила Анатоліївна. – К., 2005. – 221 с.
42. Брехунець Н. С. Навчальні заклади освіти України 50-х – 80-х років ХХ ст. Історіографія: дис. ... кандидата іст. наук: 07.00.06 / Брехунець Ніна Сергіївна. – Переяслав-Хмельницький, 2006. – 185 с.

Nefyodov D. V. Development of Modern National Historiographical Research (on the example of the Soviet postwar working class)

The article examines the state of scientific development of the topic «Historiography of the Ukrainian SSR working class of postwar twenty-year period (1946-1965)» in modern national historiographical science. The author concludes that the modern historiographical situation is characterized by critical rethinking of the state of the entire Soviet historiography in general and of the Ukrainian SSR working class in particular. The researchers' working conditions have been significantly facilitated, which to some extent was caused by methodological pluralism, partial access to the archives, and democratization of science. However, at the same time the author states the significant reduction of interest for summarizing of historiographical outcomes within certain periods,

.....
historiographical study of the Ukrainian SSR working class in general and of postwar twenty-year period in particular.

Keywords: Ukrainian SSR, working class, postwar reconstruction, historiography, methodology.

Нефёдов Д. В. Развитие современных отечественных историографических исследований (На примере тематики советского послевоенного рабочего класса)

В статье исследуется состояние научной разработки темы «Историография рабочего класса УССР послевоенного двадцатилетия (1946–1965 гг.)» в современной отечественной историографической науке. Автор приходит к выводу, что новейшая историографическая ситуация характеризуется критическим переосмыслением состояния всей советской историографии в целом и рабочего класса УССР в частности. Значительно раскрепостились условия работы исследователей, чему в определенной степени способствует методологический плюрализм, частичное открытие архивов, демократизация науки. Однако в то же время констатируется значительное снижение интереса к подведению историографических итогов в пределах определенных периодов, к историографическому исследованию рабочего класса УССР в целом и послевоенного двадцатилетия в частности.

Ключевые слова: УССР, рабочий класс, послевоенное восстановление, историография, методология

Статтю подано до редколегії 15.01.2017 р.

УДК 070(477.44):94(477)»2013/2014»

В.О. Гандзюк

**ОСОБЛИВОСТІ ВИСВІТЛЕННЯ ПОДІЙ ЄВРОМАЙДАНУ НА ШПАЛЬТАХ ОБЛАСНОЇ ГАЗЕТИ
«ВІННИЧЧИНА»**

У статті з'ясовуються характерні риси, масштаби, сутність вінницького Євромайдану та специфіка відображення цього громадсько-політичного явища на сторінках обласної газети «Вінниччина». На основі газетних публікацій здійснено спробу аналізу подій Революції Гідності в культурному, духовному та історичному аспектах.

Ключові слова: Українська держава, Європейський Союз, Євромайдан, акції протесту, революція, преса

Національно-патріотичні акції протесту листопада 2013 р. – лютого 2014 р. стали знаковими в новітньому літописі Української держави та найбільшою проєвропейською демонстрацією в історії ЄС, під час якої загинуло більше сотні мирних громадян. Революція Гідності сприяла відродженню цінностей свободи, переосмисленню багатьма людьми свого призначення.

21 листопада 2013 р., за кілька днів до Вільнюського саміту східного партнерства, Кабінет Міністрів України вирішив призупинити процес підготовки до укладання Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом. Саме цей факт призвів до початку в Україні Євромайдану (Революції Гідності). У Києві та всіх регіонах з прапорами ЄС під гаслом «Україна – це Європа!» на майдани вийшли мільйони національно свідомих, небайдужих до майбутньої долі України громадян. Люди вимагали відставки уряду М. Азарова за зраду національних інтересів; проведення 27 листопада (тобто до саміту у Вільнюсі) позачергової сесії Верховної Ради, на якій повинні бути прийняті всі необхідні євроінтеграційні закони, зокрема, й закон про звільнення Юлії Тимошенко; розпуску парламенту і проведення позачергових виборів; відставки Президента В. Януковича [1].

Першими на вінницький Євромайдан прийшли громадські лідери, активісти, журналісти. На площі біля міської ради підняли прапори Євросоюзу. Після кривавого розгону студентів у Києві 30 листопада багато вінничан поїхали до столиці підтримувати мітингувальників. 2 грудня за ініціативи громадських діячів, яку підтримала міська влада та її очільник Володимир Гройсман, було створено Громадську раду «Вінницький Євромайдан». Її представники займалися координацією мирних акцій, не допускали провокацій та сутичок, які могли б спричинити силові дії з боку правоохоронних органів [2]. Протестні настрої набирали обертів.

Тема Євромайдану від початку подій опинилась у фокусі уваги мас-медійників. Місцеві ЗМІ фіксували основні етапи й постаті, передавали настрої земляків, розглядали причини, прогнозували наслідки революції.

Якісні й результативні спроби аналізу, оцінки й значення Євромайдану в культурному, духовному та історичному аспектах здійснили вітчизняні вчені, публіцисти, соціологи,

Наукове видання

УДК 9
ББК 63.3(0)
Н-34

Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Історія. Вип. 25. Збірник наукових праць / За заг. ред. проф. О.А. Мельничука. – Вінниця: ФОП Корзун Д.Ю., 2017. – 442 с.

***Збірник включений до переліку наукових фахових видань, у яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт з історичних наук
(Наказ МОН України №528 від 12.05.2015 р.)***

***Видання включено до міжнародної наукометричної бази
INDEX COPERNICUS***

Головний редактор Мельничук О.А.
Заступник головного редактора Зінько Ю.А.
Відповідальний секретар Войнаровський А.В.

Технічний редактор Мазур І.В.

Зважаючи на свободу наукової творчості, редколегія бере до публікації й статті тих авторів, думки яких не в усьому поділяє. Відповідальність за достовірність матеріалів, фактів і висновків несуть автори публікацій. Редакційна колегія має право редагувати та скорочувати текст.

Підписано до друку 25.02.2017.
Формат 60х84/8. Папір офсетний.
Друк різнографічний.
Умов. друк. арк. 55,25. Обл.-видавн. арк. 51,38.
Наклад 300 прим. Зам. № 1821 .

Віддруковано з оригіналів замовника.
ФОП Корзун Д.Ю.
м. Вінниця, вул. 600-річчя, 21а.
Тел.: (0432) 69-67-69, 603-000
(096) 97-30-934, (093) 89-13-852
e-mail: info@tvoru.com.ua
<http://www.tvoru.com.ua>